

REVISJON AV GUDSTJENESTEFORORDNINGEN

1. Innledning.

Hamar biskop har invitert menighetsrådene/soknene i Hamar bispedømme til å delta i en prosess der en kan vurdere om det er behov for å gjøre endringer i «gudstjenesteforordningen».

Elverum menighetsråd har ønsket å delta i denne prosessen. Vi har ønsket å benytte arbeidet med gudstjenesteforordningen til å gjennomtenke flere strategiske forhold rundt gudstjenestearbeidet.

- Vi har sett på Elverum kirkes historie og posisjon i kommunen, og har vurdert antall gudstjenester som på basis av dette bør gjennomføres i denne kirken. Vi har dessuten prøvd å bevisstgjøre oss hvordan det kan arbeides med forskjellige forhold i tilknytning til gudstjenestene, med sikte på ytterligere styrking av gudstjenestedeltakelsen.

- Vi har også sett på sedvane og behov for å gjennomføre gudstjenester andre steder i soknet - som friluftsgudstjenester eller gudstjenester ved institusjoner og ved grendehus.

- Vi har videre sett på utfordringer eller endringer i lokalsamfunnet rundt oss, og drøftet hvordan disse eventuelt gir behov for særskilt oppmerksomhet i gudstjenestearbeidet eller for særskilt utformede gudstjenester.

- Vi har i denne sammenhengen også sett på økonomi- og ressurs-spørsmål, og har drøftet muligheter for samarbeid med de andre soknene i kommunen.

2. Hva innebærer dagens gudstjenesteforordning?

Den norske kirke har en ordning der biskopen forordner et antall gudstjenester for hvert enkelt sokn. Etter lov og regelverk er kommunen forpliktet på å følge opp med de ressurser som trengs for gjennomføring av de forordnede gudstjenestene. Vi forutsetter også at bispedømmet har beregnet presteressurs når forordningen fastsettes.

I Elverum sokn er det i forordningen fra 2018 forutsatt at det årlig gjennomføres 92 forordnede gudstjenester.

Elverum menighetsråd har tatt utgangspunkt i dette antallet, som vi mener er basert på godt funderte prinsipper og strategier.

Samtidig mener vi det kan være riktig å vurdere en liten utvidelse. I tråd med det utviklingsarbeidet vi har tradisjon for i Elverum, ønsker vi å fortsette satsingen på alternative gudstjenesteformer og forsøk med å bruke kirkerommet for å finne rituelle og kulturelle uttrykk for vår tid.

Når det gjelder de andre soknene i Elverum kirkekommune er det fra 2018 fastsatt følgende antall forordnede gudstjenester:

Heradsbygd: 30

Hernes: 30

Sørskogbygda: 26

Nordskogbygda: 20

3. Særtrekk og utviklingstrekk i Elverum sokn, med vurderinger av deres betydning for gudstjenestearbeidet.

Elverum kirkes særskilte rolle.

Både i samfunnet generelt og i kirkelivet spesielt er det lange tradisjoner knyttet til Elverum kirke. I denne kirken har det som hovedmodell vært gudstjenestesamlinger knyttet til hele kirkeårets forskjellige søn- og høytidsdager, inkludert 1. og 17. mai. Unntaket er annendagene, der det annen

juledag har vært gudstjeneste i et grendehus, og andre påskedag ikke har vært gudstjeneste i soknet. Andre pinsedag gjennomføres kirkens bursdagsfest i hovedkirken. Noen søn- og helligdager vil det være flere gudstjenester, det gjelder f.eks. julaften og ekstra konfirmasjonsgudstjenester.

Elverum menighetsråd mener dette mønsteret bør videreføres. Antallet gudstjenester dette medfører vil variere noe fra år til år, avhengig av om noen av de datobestemte helligdagene faller på søndager. I vårt forslag til forordning har vi lagt til grunn det antall gudstjenester som framkommer når dette ikke er tilfelle.

Hvordan styrke gudstjenestedeltakelsen.

Under pandemien ble kirkene dels stengt, dels ble det laget begrensninger på hvor mange som kunne være til stede. Folkets mønster for kirkegang ble endret gjennom denne perioden. Gradvis har vi etter pandemien sett jevn økning igjen i kirkebesøket i Elverum kirke. I året 2024 ser vi en liten nedgang, men det er samtidig de senere år tydelige tendenser til økt gudstjenestedeltakelse både nasjonalt og i hele vår del av verden. Mer spesifikt skjer økningen blant yngre aldersgrupper i samfunn der sekulariseringen har vært sterk, deriblant i Norge. Det å ha et forordningstall som gir rom til å fange opp disse trendene er viktig.

Menighetsrådet ønsker å arbeide bredt videre med forskjellige forhold som kan bidra til å opprettholde og styrke gudstjenestedeltakelsen.

- a) Vi tenker at vi må være bevisst på hva som folk opplever at gir dem grunner til å komme. Vi tror at flere gudstjenester kan gis et særpreg og f.eks. gjennomføres i samarbeid med forskjellige instanser i lokalsamfunnet. Eksempler kan være høsttakkefest i samarbeid med bondekvinnelag, fastelavns-søndag i samarbeid med sanitetsforening, eller økumenisk gudstjeneste på Såmannssøndagen. Vi mener også det kan ses nærmere på mulighet for enkelte samarbeidsgudstjenester soknene imellom.
- b) Menighetsrådet har også vært opptatt av hvordan vi får gjort folk oppmerksom på tilbudene. Vi ser at det stadig må arbeides videre med å gjøre kirkens forskjellige tilbud synlige, og det må tenkes bredt og mangfoldig om informasjon.
- c) Variasjon er viktig: I Elverum kirke kan en både oppleve «livate» gudstjenester, samtidig som noen gudstjenester er steder der det bare er godt å komme og være stille.

Dessuten: Gudstjenestetall har jo også sammenheng med den generelle folkekirkelige tilhørighet til kirken. Slik sett har det også betydning for gudstjenestedeltakelse at de kirkelige handlinger knyttet til dåp, konfirmasjon, vigsel og begravelser gjennomføres på måter der folk kjenner seg ivaretatt og sett på viktige punkter i livet.

Vi ønsker å utvikle tilhørighet mellom folk og kirke i Elverum, og da er ulike former for gudstjenesteuttrykk sentralt i dette arbeidet. Et eksempel er speiderbevegelsen, som i over et halvt århundre har feiret lysmesse i Elverum kirke før jul.

Hva er viktige elementer i tilknytning til gudstjenesten?

Det har særpreget Elverum kirke at det over årtier har vært målrettet og særskilt arbeidet med å gi gudstjenestene en høytidsramme.

- a) Særlig er det satset på musikalsk arbeid i tilknytning til gudstjenesten. Organist/kantor uttrykker som et mål at alle gudstjenester skal ha kirkemusikalske innslag som i seg selv gir grunner til gudstjenestedeltakelse. Kirkens forskjellige kor bidrar med viktige opplevelser både for tilhørere og sangere.
- b) Prestetjenesten er selvfølgelig viktig i gudstjenesten. Prosten leder prestene, og har medansvar for at prestene har kompetanse både for å formidle et frigjørende, «godt budskap» til forsamlingen og for å lede gudstjenesten på en måte som gjør at gudstjenestedeltakerne kjenner seg ivaretatt.
- c) Det samme gjelder de andre med roller i gudstjenesten, både ansatte og frivillige. Gudstjenestene i

Elverum kirke er involverende og høytidelige, med konfirmanter med oppgaver underveis i gudstjenestene, med et tekstleser-korps, og der alle som har forskjellige oppgaver deltar i inn- og utgangsprosesjon.

d) Gudstjeneste gjennomføres med nattverd som fast element, noe som alminneliggjør og styrker trygg tilhørighet også til nattverdfeiringen

e) Trosopplæringstiltakene gjennomføres med deltakelse i gudstjenester. Samtidig er kirkens kunnskapsformidling et område der vi ønsker å få til bredere deltakelse, og hvor vi må lete videre etter gode grep.

f) Planmessige opplegg for kirkekaffe kan bidra til at kirken også kan skape sosiale møteplasser der mennesker får møtes, snakke sammen og «se hverandre». Kirkekaffe har diakonale aspekt. Gjerne jevnlig, og i hvert fall i tilknytning til særskilte anledninger kan en ha kirkekaffen i det nyoppussede kapellet.

g) Det arbeides i Elverum med å få fastlagt pilgrims-led gjennom kommunen, og slik få fullført en Østerdals-led. Også pilgrims-arbeidet kan medføre særskilte gudstjenestetiltak.

h) Menighetsrådet deltar i langsiktig gudstjenesteplanlegging, og ønsker å styrke denne ytterligere, både når det gjelder tidlig forberedelse av elementer som skal inngå og når det gjelder tilrettelegging for informasjon. Vi ønsker å gjennomgå gudstjenesteplaner og registreringer med sikte på at ting gjøres korrekt og likt.

i) Vi vil også løfte fram viktigheten av de kirkemusikalske tilbud ut over gudstjenestesamlingene. Kirkens kulturarbeid gir opplevelser som kan gi både fordypelse og forståelse.

j) Det er godt etablert samarbeid med skoler og barnehager, som før jul og påske fyller kirken med julegudstjenester og påskesang.

Elverum menighetsråd er takknemlig for alt som slik legges til rette, og støtter videreføring og videreutvikling av disse elementene.

Demografiske forhold

Elverum kommune er i vekst, særlig er prognosen at innbyggertallet i Elverum sokn vil vokse. Elverum kommune er vertskommune for voksende aktivitet knyttet til Forsvaret, der det er varslet økte rekruttskolemannskaper. Kommunen er også vertskommune for en av Universitetet i Innlandets campus. Det kommer hvert år nye studentgrupper for kortere eller lengre opphold i Elverum. Forsvaret benytter Elverum kirke til «Kirkeparade» før jul. Den nye satsningen fra Forsvarets side vil bety ytterligere økt tilstedeværelse av store ungdomsgrupper, samt tilflytting av flere offisersfamilier som kommer med barn og skal integreres i lokalsamfunnet. Her ligger det både nye oppgaver og nye muligheter for folk som kan tenkes å ta et tak og delta i aktiviteter for barn og unge. Vi må gjennomtenke hvordan disse forholdene skal møtes fra kirkens side. Bl.a. bør en søke samarbeid med student- og feltprester, og menighetsrådet mener at det bør legges til rette for at en satsing her også kan inkludere noen gudstjenestelige samlinger på ukedager, innrettet mot unge voksne.

4. Elverum menighetsråds forslag til gudstjenesteforordning for Elverum sokn

Kirkehuset og det som foregår der er viktig på mange måter i folkekirka. Gudstjenesten er kirkens hovedsamling. Vi fremmer følgende forslag til forordnede gudstjenester i Elverum sokn.

Gudstjenester i Elverum kirke:

Vi ser av den følgende oversikten at summen av gudstjenester kan telles til 95. Det som *ikke* står i oversikten, er en egen linje med ulike, variable gudstjenestesatsinger. Dette mulighetsrommet bør som nevnt være levende og utvikle seg fra år til år. I praksis ser vi at noen helligdager og søndager sammenfaller hvert år. Av dette får vi et rom til utviklingsarbeid på gudstjenestefronten.

Gudstjenesteforordning Elverum sokn	
Søndager	52
Helligdager	21
Andre gudstjenester	6
Skoler og barnehager	9
Eldreinstitusjoner	6
Samarbeid med andre	1
SUM	95

Helligdager		Andre gudstjenester	
Julaften	4	Jakobsmesse	1
Juledag	1	Samtalegudstjeneste	1
2. juledag	1	Adventsstund for eldre	1
Nyttårsaften	1	Babysanggt	2
Nyttårsdag	1	Lysmesse med speiderne	1
Helligtrekongersdag	1	SUM	6
Askeonsdag	1		
Skjærtorsdag	1	Skoler og barnehager	
Langfredag	1	Julegt barneskoler	5
Påskennatt	1	Julegt ungdomsskole	2
Kristi himmelfartsdag	1	Påskesang bhg	2
01.mai	1		
17.mai	1	SUM	9
Ekstra konfirmasjons-		Samarbeid med andre institusjoner	
gudstjenester utenom søndag	4		
2. pinsedag	1	Kirkeparade med forsvaret	1
SUM	21	SUM	1

Gudstjenester i samarbeid med andre menigheter	
Såmannssøndag, føres i Elverum	Økumenisk
Samefolkets dag	Føres i Nordskogbygda
Påskennatt, føres i Elverum	Med Elverums fire andre menigheter